

Dijital Çağın Çocuklarını Nasıl Eğitmeliyiz?

Çocuğun gelişimi ve kitle iletişim araçları

Çocuğun gelişimini belirleyen kurumlar aile ve okul iken hızla değişen iletişim araçlarıyla televizyon, sinema, cep telefonları ve internet yayınları dolaylı yoldan etkileyen güçlü kitle iletişim araçlarıdır. Televizyon ve internet yayınları bunlar arasında en etkinlerindedir. Günümüzde insanlar televizyondan ve internet yayınlarından gördükleri ve radyodan işittikleri iyi bir yaşam biçimi ve toplumun politikası hakkında bilgi sahibi olmakta, başkalarına olan tutumlarını bunlara göre ayarlamaktadırlar.

Kitle iletişim araçları ve medya bireyin dünya görüşünü, tutum ve davranışlarını etkilemekte ve geri bildirimler ile insanları belirli bir yolda değiştirmektedir. Her birimizin gözlemlediği gibi reklamlar, çocuklar üzerindeki etkileri yadsınamaz. Bu kitle iletişim araçlarından olumlu/olumsuz anlamda en çok etkilenen kesim ise çocuklardır. Başta bilgi edinme, öğrenme ve iletişim olmak üzere birçok faydası olan bilgisayar ve internetin özellikle çocuklar üzerinde fiziksel, sosyal ve psikolojik etkilerinin yanında birçok tehlikeler içerdiği de göz ardı edilemez bir gerçektir. Bilimsel araştırmalarla, medya araçlarının çocukların fiziksel, psikolojik, sosyal gelişmelerini olumsuz etkilediği uzmanlar tarafından belirtilmektedir.

Fiziksel etkileri

Saatlerce televizyon ve bilgisayar karşısında hareketsiz oturan çocuklarda beden gelişiminin sağlıklı ve yetersiz olmasıdır.

Bu hareketsizliğin verdiği huzursuzluk ve sinirli ruh hali oluşturmasıdır.

Göz rahatsızlıkları, beslenme hazım bozuklukları ve mide ağrıları.

Kalp atışlarında anormal derecede hızlanma.

Psikolojik etkileri

Çocuklarda internet kullanımının ve kullanamamanın getirdiği stres ve endişeye yol açmaktadır. Bir süre sonra kimi çocuklarda içine kapanıklık. Uyku rahatsızlıkları ve kâbuslar görülebilir. Sürekli şiddet içerikli yayın ve oyunlara maruz kalan çocuklarda saldırganlık davranışında artma söz konusudur.

Çocukta uyum ve davranış sorunlarına yol açıyor

Televizyon kitle iletişim araçları arasında etkinliği en fazla ve yaygın olandır. Evde TV nin açık kalma süresinin 1 ile 18 saat arasında değiştiği ülkemizde çocuğun zihinsel dünyasının ve kültürünün inşasında televizyon küçümsenemeyecek bir öneme sahiptir. Televizyon ve internet, çocukların dünyasında belirgin değişimler yaratmıştır. Ancak en önemlisi, çocukların kimi zaman kendi istekleri ile kimi zamanda yetişkinlerin izleme tercihleri nedeniyle karşı karşıya kaldıkları çeşitli medya içerikleri, çocukları yetişkinlerin başa çıkmada zorlandıkları bir kaygı dünyasına taşımaktadır. Televizyon aracılığıyla, sürekli tekrarlarla sunulan ve genellikle kaygı uyandıran haber içeriklerine ve görüntülere kolektif olarak maruz kalınmaktadır. Bunların çocuk psikolojisi üzerindeki etkisi yetişkinlere kıyasla çok daha fazladır.

İnternet bağımlılığı ve belirtileri

İnternet, bir bilgi ve iletişim kaynağı olmanın ötesinde, günümüzde çocuk, genç ve yetişkinler için bağımlılığa dönüşmüş, gerçek dünyada karşılığını bulamadığı tutkuları ve tutsaklığı sanal dünyada yaşamaktadır.

Online (internete bağlı) değilken, internette yapılan aktivitelerin hayalinin kurulması

İnternet kullanımının artan oranlarda devam etmesi

İnternette planlanandan daha fazla zaman geçirilmesi

İşteki ya da okuldaki başarıda düşme görülmesi

Sosyal ilişkilerde kopma yaşanması

İnternet kullanımı hakkında aile ya da arkadaşlara yalan söylenmesi

İnternetin günlük hayattaki problemlerden kaçmak için bir araç olarak kullanılması

Aileler kendilerine şu soruları sormalıdır;

Çocuğumuzun hangi dizileri sevdiğini biliyor muyuz? Ve biz o dizileri tanıyor muyuz?

Televizyondaki reklâmlar ve pazarlama politikalarına karşı tutumumuz nedir?

Sakıncalı programları fark edebiliyor muyuz? Fark ediyorsak ne gibi önlemler alıyoruz?

Medya çocuklarımızın günlük yaşamının önemli bir parçası mı? Öyleyse günlük yaşamının

küçük bir parçası durumuna nasıl getirebiliriz? Ve onlara başka hangi alternatifler sunabiliriz?

Çocukların uzun süreli ve bilinçsiz medya araçları kullanmalarına karşı neler yapılabilir?

Anne babalar zaman zaman televizyonu ve bilgisayarı kapatabilmelidir.

TV programları seçilerek izlenmelidir.

Anne babalar, çocuklardaki saldırganlık tepkilerini harekete geçiren ya da onları aşırı uyaran

ve toplumsal değer yargılarını değiştirmeye sebep olan dizileri izlemelerine engel olunmalıdır.

Bunu yapamazlarsa programı çocukla beraber izlemeleri ve daha sonra program hakkında kısa

bir söyleşi yaparak iyi ve kötü yanları dile getirilmeleri desteklenmelidir. Çocukların TV

programlarına eleştirel bakmaları öğretilmeli, yani bilinçli bir medya araçları kullanıcısı

olmalarına yardımcı olunmalıdır.

Sağlıklı internet kullanımı nasıl olmalı?

10 yaşın altındaki çocuklar interneti kullanırken tamamen anne baba gözetiminde olmalı.

Çocukların internette ne kadar zaman harcayabileceği sınırlanmalı.

İnternet bağlantısı bulunan bilgisayarın çocuğun odasında değil, bir ortak kullanım alanında olmalıdır.

İnternette çocuğun girebileceği sitelerin güvenli olup olmadığı anne baba tarafından kontrol edilmeli ve çocuğa internette hiçbir zaman kişisel bilgilerini paylaşmaması gerektiği

öğretilmelidir.

Çocuğa internette okuduğu her şeyin doğru olmadığı hatırlatılmalıdır.

Çocukta özgüven gelişimine önem vermeliyiz!

Çocukta uyum ve davranış sorunlarını çözümlenebilmek ebeveynler çocukla iletişim kalitesini

geliştirmelidir. Sağlam duygusal temeller üzerine kurulan kişiliklerde ki çocuklar, hayatın

beraberinde getirdiği sorunlarla baş etmeye hazırlanmış demektir. Kişilik zamanla olgunlaşır.

Çocuğun fiziki, zihinsel ve duygusal yapısı zamanla gelişir. Önceleri duygu ve heyecanlarını

denetleyemeyen çocuk büyüdükçe duygu ve heyecanlarını nasıl denetleneceğini öğrenir.

Ailenin sosyal- ekonomik düzeyi, kültürel durumu, arkadaş ve okul çevresi çocuğun

kişiliğinin oluşumunda önemli rol oynar. Kendine ve çevresine güvenen çocuklar, yaşam

başarısı yüksek olmaya aday çocuklardır. Çocuk büyüdükçe, anne babasından ayrı bir varlık,

farklı kişi olduğunu hisseder. Bir başkasına benzemeye çalışabilir, rol modelleri vardır. Sosyal

varlık olarak, aile dışına çıkarak toplumsal ilişkilerini geliştirmeye başlar, arkadaş grubuyla

etkileşime girer. Kişiliğin kazanılmasında aile ve sosyal çevre faktörlerin rolü büyüktür.

Fatih Kılıçarslan/ Sosyal Hizmet Uzmanı/ Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi